Neznáme slovenské dejiny: Kto zavinil katastrofu slovenských Židov?

- CZ24 News | 29. března 2020

SLOVENSKO: Prečo sa „stali aj otrasné veci, ktoré sa nikdy nemali stať a na ktoré sa nikdy nemôže a nesmie zabudnúť“ (Ján Ch. Korec), prečo sa do „nespravodlivého, protiprávneho a nekresťanského“ konania“ (Milan S. Ďurica) zapojilo aj Slovensko? Prečo od 25. marca do 20. októbra 1942 násilne vyviezli do nacistických táborov 57 628 slovenských Židov „na práce“, pričom zo slovenského rozpočtu sa hradili náklady na tento odsun (500 mariek za osobu)?

Sú to vážne otázky, a nielen pred históriou, ale ani pred naším svedomím nemožno ututlať fakt, že naspäť sa vrátilo len niekoľko stoviek, nanajvýš tisícok z odvlečených. Slovenský exulant Jozef Šrámek má pravdu: „Zodpovednosť je tu jednoznačne na pleciach politických predstaviteľov Slovenskej republiky – snemu, štátnej rady, vlády a prezidenta.“

Kto je teda vinný/nevinný? Ľudská spravodlivosť by sa mala odvíjať od zásadnej otázky: vedeli tí, ktorí vtedy riadili štáty sveta, teda aj štát Slovákov, čo sa v skutočnosti zamýšľa s ľuďmi, ktorých vina bola len a len v tom, že sa narodili ako židia/Židia? Mohlo alebo nemohlo vedieť o nemeckých plánoch slovenské vedenie, malo tajné informácie, aké nikto iný nemal? Podľa Ivana Mrvu „ani skupina slovenských radikálov, rozhodnutá vyviezť všetkých židov zo Slovenska, netušila, aký osud Nemci židom pripravili“. A Ivan Kamenec napísal: „Skutočne bolo ťažké uveriť šíriacim sa chýrom, čo vysídlené osoby v <nových domovoch> čaká“.

Pravdaže, už samotný fakt násilného odvážania občanov za hranice štátu, je niečo neľudské. To si zrejme slovenskí predstavitelia uvedomovali, keď hľadali iné riešenia. Opierame sa o svedectvo Arona Grünhuta, ktorý v knihe „Katastrofa slovenských Židov“ (Marenčin PT, 2015) vyvracia niektoré vžité schémy o skutočných vinníkoch katastrofy slovenských Židov. Z knihy sa dozvedáme o jeho osobnom statočnom zápase o životy Židov, ale aj o tom, že slovenské úrady podporovali vysťahovanie sa Židov do Palestíny, lebo im doma nevedeli zaručiť bezpečnosť: „Minister vnútra Sidor vytvoril štátny vysťahovalecký úrad a židovskej obci uložil, aby založila sociálny úrad pre vysťahovalectvo“ (s. 33), „ministerstvo vnútra vydalo koncesiu pre 50-tisíc židovských vysťahovalcov zo Slovenska a všetky vládne úrady dostali pokyn, že majú podporovať Sociálny úrad ortodoxnej židovskej obce“ (s. 47) „Guvernér Karvaš nám dal k dispozícii milión funtov šterlingov v londýnskej Barclays Bank, ktoré boli na slovenskom viazanom účte a mohli sa použiť na utečenecké účely. Na základe intervencie predsedu izraelskej centrály Agudath v Londýne Harryho Goodmana Barclays Bank sumu uvoľnila a Kastner a ja sme ňou mohli disponovať. Dostali sme príslušné splnomocnenia a šekové knižky“ (s. 48). „Len čo sme mali k dispozícii devízy, informovali sme o transporte všetky obce na Slovensku a rozhlásili sme akciu vo všetkých modlitebniach. Hoci bolo všeobecne známe, že ide o transport do Palestíny, naoko sa ako cieľová stanica udávala Libéria a Santo Domingo“ (s. 49).

Aron Grünhut píše o tom, s akými problémami sa stretal pri uskutočňovaní tohto zámeru. „Sionisti a Zväz slovenských Židov nasadili všetky páky, aby akciu zmarili. Vyhlasovali, že sionisti sú jedinou svetovou organizáciou, ktorá môže podobné transporty organizovať. Ortodoxná obec v Bratislave vraj na to nemá právo“ (s. 49). Prenajal luxusné parníky Kráľovná Alžbeta a Cár Dušan, ktoré mali 3. júna 1939 naložiť v Bratislave pasažierov a vyplávať smerom do bulharského prístavu Ruse, pričom bulharská vláda vydala hromadné tranzitné vízum na prejazd vlakom z Ruse do Varny. „Organizácia bola teda vynikajúca,“ konštatuje Grünhut, „a predsa nešlo všetko podľa plánu“ (s. 51).

Vďaka neuveriteľným prekážkam lode z Bratislavy odplávali až 5. júla 1939, pričom ešte v ten deň

prišlo na Grünhuta udanie, že „pašuje z krajiny zlato, diamanty a devízy. Hanbil som sa vysvetľovať slovenským pracovníkom, že ide o ďalší pokus sionistických funkcionárov transport v poslednej chvíli zmariť“, uvádza autor a pokračuje, že po telesnej prehliadke padlo rozhodnutie zo slovenskej strany: „Páni, ráčte nastúpiť. Na moju zodpovednosť!“ Ozvala sa slovenská štátna hymna a Hatikva (s. 54-55) a lode sa pohli a dorazili do Ruse. Tu ich čakal príkaz, ktorý prišiel zo Sofie a vydali ho na požiadanie britského konzulátu v Bratislave, podnieteného bratislavskými sionistami: lode otočiť a vrátiť sa do Bratislavy!

Napokon slovenskí Židia v počte 1336 šťastne dorazili do Haify a Grünhut po návrate do Bratislavy bol naopak prenasledovaný svojimi súkmeňovcami. Po týchto zlých skúsenostiach „ďalšie transporty bratislavská ortodoxná obec neorganizovala. Prihlásené osoby sme odmietli, nové prihlášky sme neprijímali. Bola to veľmi drahá a veľmi poučná skúsenosť“. Konštatovanie autora je naozaj silné: „Sionisti však túto záchrannú akciu z malicherných prestížnych dôvodov sabotovali. Mnohých sa podarilo zachrániť, ale desaťtisíce pre tieto nepriaznivé okolnosti uviazli tu (v Bratislave) a padli za obeť nacistickému barbarstvu“ (s. 9). Od marca 1939 do konca roku 1941 dobrovoľne opustilo slovenské územie 7116 Židov.

Pravdu o tom, čo sa skutočne dialo v Osvienčime, sa dozvedeli slovenské úrady až v máji 1944, keď sa dvom slovenským židom (Walter Rosenberg z Topoľčian a Alfred Wetzler z Trnavy) podarilo ujsť z Osvienčimu, a spísali ohromujúci protokol, ktorý sa zo Slovenska dostal svetovej verejnosti. Ešte ani vtedy – v lete 1944(!) – sa to neprijímalo ako zaručená správa. Vtedy však už vyše jeden a pol roka nebol zo Slovenska vyvezený ani jeden Žid: bratislavská vláda zastavila transporty už na jeseň 1942 po tom, čo sa podarilo mladému slovenskému Židovi Dionýzovi Lenártovi ujsť z koncentračného tábora Lublin-Majdanek, a oznámil farárovi v Spišskej Novej Vsi, že sa tam plynom vraždia ľudia, ktorí nie sú schopní pracovať. Biskup Vojtaššák informoval o tom prezidenta, a ten prikázal oznámiť nemeckému vyslancovi Ludinovi, že zo Slovenska už nebude vyvezený ani jeden Žid, kým sa slovenská vyšetrovacia komisia na mieste nepresvedčí, aká je pravda. Keď Nemecko odmietlo možnosť navštíviť Osvienčim slovenskej delegácii, transporty skončili a napriek silnému nátlaku Ríše až do povstania (august 1944) sa neobnovili. Tento rozhodný čin slovenskej vlády židovský historik Gerard Reitlinger (The Final Solution, London, 1953) pokladá za prvú vzburu proti Hitlerovmu „konečnému riešeniu“ židovskej otázky.

A čo vedela o osude väzňov v koncentračných táboroch americká oficiálna či neoficiálna politika, ich spravodajská služba CIA? Ak vedela, prečo nekonala? Je známy márny apel budúcej izraelskej premiérky Goldy Meirovej z tých čias, aby bombardovali Osvienčim. Aj sovietske oznamovacie prostriedky vrátane židovskej tlače o týchto skutočnostiach mlčali. Vyhlásenie sovietskej vlády, v ktorom bola zmienka o Hitlerovom zvláštnom pláne všeobecného vykynoženia židovského obyvateľstva na okupovaných územiach Európy, má dátum 19. december 1942.

Odpoveď na otázku, prečo a ako bolo možné, že radikálne krídlo ľudovej strany na čele s Tukom a Machom presadilo vyvezenie veľkej časti slovenských Židov do koncentračných táborov napriek odporu prezidenta, umiernených členov HSĽS a nesúhlasu väčšiny obyvateľstva, treba hľadať mimo Slovenska. V tých silách, ktoré „dali silu“ a vládu nad Európou do rúk Adolfa Hitlera. Už sme o nich písali, neboli platené slovenskými peniazmi. Aj vďaka ním, veľkým koncernom a monopolom, v Európe dochádzalo pod nemeckým tlakom a dohľadom k neuveriteľnej likvidácii židovského obyvateľstva. Mali sa naplniť slová amerického prognostika z roku 1871? Že svet čakajú tri svetové vojny, prvá proti kresťanstvu, v ktorej napokon popadali hlavy všetkých katolíckych a ortodoxných panovníkov sveta, druhá kruto postihla Židov. A tretia proti moslimom akoby sa práve začínala, alebo už „beží“?

Marián Tkáč